

80

Rendelet Kismartonban a rituális fürdő működtetéséről

1795

A kismartoni szent község előjáróinak határozata, 1795 (héber–jiddis szöveg)¹

K i a d á s :

Bernhard Wachstein, *Urkunden und Akten zur Geschichte der Juden in Eisenstadt und den Siebengemeinden* (Eisenstädter Forschungen, 2) (Wien – Leipzig: Wilhelm Braumüller, 1926), pp. 178–181, no. 154

Ma, az alább említett napon összegyűlt és tanácskozott a város 7 vezetője (*tovei ha-ir*), hogy megnézzék az alábbi ügyet, és megvizsgálja annak a parancsoltnak (*micve*) az ügyét, amelynél nagy javításra (*tikkun*) van szükség. A rituális fürdővel (*mikve*) kapcsolatban sok panasz érkezett, amelyek szerint az asszonyok panaszkodnak, hogy a fürdőházban (*bet tevila*) a szolgálók (*mesaretet*), vagyis Jichak úr, a kántor (*hazzan*)² felesége és L(eib), a templomszolga (*sammás / samesz*)³ felesége mint szolgálók nem teljesítik megfelelő módon a törvény szerinti kötelességüket, és ráadásul – “kimerültünk népünk szörnyű cselekedetének terhének viselésétől”⁴ – túl nagy díjat rónak ki, és ezáltal – nagy bűneink miatt – sok hiba történik, és ez vissza is tarthatja az asszonyokat attól, hogy megtisztulás végett megmerítkezzenek, ami nagy gond, és az ő hátukat terheli; továbbá, hogy egy nem zsidó nő (*nokhrit*) van mint szolgáló a fürdőházban, ami idegen dolog, ilyenről nem hallottunk, és ilyenről apáink nem beszéltek nekünk. Ezért, minthogy ilyesmit nem lehet tenni, a bevétel a rituális fürdőből árverés tárgyává tétetik (*izt licitirt vordn*), és az árverés a következő feltételekkel történik:⁵

a) A nem zsidó nő nem maradhat a rituális fürdőben tovább, mint amíg felmelegítik és kimerik⁶ a vizet, és ezután el kell távoznia. Majd pedig ha az asszonyok hazamentek, akkor jöhet a nem zsidó nő ismét a fürdőházba, hogy dolgát végezze.

b) Különösen nem szabad megengedni, hogy a megtisztulás végett megmerítkező nőnek a nem zsidó nő segítségével,⁷ vagy odavigye a ruháit (*ves*).

¹ Héberből fordította Komoróczy Szonja Ráhel.

² Isak Boskowitz.

³ Löw / Leib, Meir fia, és a híres XIX. századi kismartoni rabbi, a MAHARAM AS apja.

⁴ A szefárd ritusú imakönyvből egy sziván hó 20-i szlihot ima alapján (*נְלֵאִי תִי נְשׂוֹא* (*עוֹל מְדֵהָה*), vagy az askenázi ritusú szlihot imák közül a 12. keddi ima alapján (*נְלֵאִי תִי* (*נְשׂוֹא עַל מְדֵהָה*). (*mivel Eisenstadról van szó, gondolom az utóbbi...*) Az imát a hagyomány az utolsó sorainak akrosztichonja alapján Rabbénu Gérsomnak tulajdonítja.

⁵ A rituális fürdő üzemeltetését hirdetik meg árverésre.

⁶ Értsd: előkészítik / megtöltik a medencét.

⁷ Szó szerint: “mondja meg”. A fürdés során felmerülő problémákban sokszor a rituális fürdő szolgálója (*mikvésnéni*) hoz halákhikus döntéseket. Ő felel azért is, hogy a nő merülése az előírásoknak megfelelő (“kóser”) legyen.

c) Amint azonban elkészül a vezeték (*pejpen*) a tartályhoz (*keszl*),⁸ amelynek ügyében az Örökkévaló segítségével a közeli napokban lépéseket teszünk, a fürdőházba nem lehet semmiféle nem zsidó nőt beengedni.

d) A három zárandokünnepen (*salos regalim*), újév (*ros ha-sana*) előestéjén, az engesztelőnap (*jom kippur*) előestéjén, a szent szombat kimenetelétől a *szlihot* első napján⁹ és *hosana rabba* éjszakáján előre be kell fűteni, és semmiképpen (*hasz ve-*) nem szabad arra gondolni, hogy majd a nem zsidó nőnek eszébe jut, (hogy ő fűtsön be), ha a szolgáló kihirdette az utcán, hogy már be van fűtve.¹⁰

e) Amikor az utcán kihirdették, és jön a nép (*olam / ojlem*), tovább már nem szabad várni, hanem azonnal be kell eresztetni a meleg vizet.¹¹

f) Az ár mostantól fogva a továbbiakban a teljes rituális fürdőért 1 forint, a félért 30 krajcár, egy medencéért 18 krajcár, egy fürdésért 12 krajcár.

g) A zsinagógából nem szabad fényt vinni.¹²

Ezen feltételek mellett lett a rituális fürdő bevétele elárverezve, és nyolcvan aranyért lett leütve. Ezután jött Jichak úr, a kántor és Leib úr, a samesz, meghajoltak, és azzal a kéréssel jöttek, leterítvén kezüket a földre, hogy ezzel csökkent a megélhetésük (*parnasza*), és nem tudnak megélni ezen bevétel nélkül. Ezért meghajtottuk a fejünket, hogy újra felékesítjük (*soutachieren*) őket, hogy ne érje csorba a megélhetésüket, és újra megpróbáljuk egy ideig velük megoldani, azaz hogy a továbbiakban is megtarthatják a bevételt, de azon a módon és azzal a feltétellel, hogy a fent részletezett pontokat a legszigorúbban be kell tartaniuk. És ha a legkisebb kicsiny eltérés van is a fent említettektől, legyen az bármi, a rituális fürdőt azonnal, késedelem nélkül el kell venni tőlük, és rögtön bérbe kell adni (*arendiren / arrendieren*). És ami meg lett határozva, vonatkozzon rájuk, kicsi és nagy egyaránt, és emiatt nem kell aggódni,¹³ egyértelműen úgy lett megszabva, hogy ha panasz érkezik, hogy a fent említett pontokból bármit is nem tartottak meg, sürgősen ítéletet kell hozni ügyükben.

Bizonyítani jöttünk mi, a város hét vezetője, *(ajin he het)*, csütörtökön, *szukkot* ünnepének második köztés napján (*hol ha-moéd*), 556 a *(lamed, alef sin)*.

(Aláírások.)

⁸ Medencéhez?

⁹ Vagyis a szombat kimenetelétől vasárnap estig.

¹⁰ Szombaton vagy ünnepeken nem szabad a nem zsidókat dolgoztatni, azaz tilos határozottan felszólítani őket, hogy csináljanak meg valamit. De ha előre, még a munkaszünet napja előtt szóltak neki, vagy ha magától teszi, akkor elfogadható a szolgálata. Elvben tehát ha a mikvé-nek volna egy nem zsidó szolgálója, aki tudja és ismeri a szabályokat, és ez meghallja, hogy kihirdetik, hogy a víz meleg, és ebből megtudja, hogy neki be kell fűtenie, megtehetné. A szabályzat e pontja azonban ezt nem engedi meg.

¹¹ Ti. a medencébe.

¹² Ünnepen nem szabad fényt (tüzet) gyűjtani, de egyik égő gyertyáról a másikra a lángot átvinni szabad. A szabályzat e pontja azonban tiltja, hogy a zsinagógában égő gyertyáról a fürdőbe lángot vigyenek.

¹³ Értsd: nincs szükség arra, hogy előre féljenek. – Gyakori kifejezés a Talmudban, lásd bT Ketubbot, 98b; Bava kamma, 113b, Bava mecia, 42a, 139b, 185b.